

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою професійного спрямування
«Економіка та планування бізнесу»

на тему: «Економічне обґрунтування диверсифікації діяльності
підприємства (на прикладі ТОВ «БК «Бастіон»)»

Виконавець:

студентка ЦЗВФН
Барна А. М.

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор
Андрейченко Андрій Вадимович

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Необхідність активізації та розвитку діяльності, використання нових форм і методів організації та управління виробництвом, пошук і генерування конкурентних переваг об'єктивно змушують підприємства шукати найбільш вигідні сфери реалізації сформованого виробничого потенціалу. При цьому, динамічні зміни умов і оточення потребують постійного удосконалення та оновлення асортименту продукції, технологій її виробництва та просування на ринку. У світовій практиці застосовують різні методи до активізації діяльності підприємств, одним з них, який широко використовується є диверсифікація.

Диверсифікація виступає як один із видів економічного процесу, основна суть якого полягає у розвитку декількох незв'язаних або обслуговуючих виробництв, розробці нових видів товарів, робіт, послуг. В цьому сенсі диверсифікація — це процес розвитку діяльності підприємства, пов'язаний із збільшенням діапазону видів та проникненням в нові сфери діяльності, освоєнням нових виробництв, розширенням асортименту товару, що включає не тільки диверсифікацію товарних груп, але й розповсюдження підприємницької діяльності на нові та не пов'язані з основними видами діяльності підприємства.

Якщо дивитися з точки зору організації виробництва, то вибір одного напрямку буде логічним і найбільш вигідним. Метод удосконалення та просування товару, як і організацію господарської частини, можна доповнити залученням вузькоспеціалізованих працівників, у принципі немає необхідності розпилювати увагу на інші галузі для оцінки своїх дій на всіх рівнях управління. Однак зниження прибутковості напрямку або звуження сектора розвитку, тобто перспектив, є вже достатнім критерієм для вибору диверсифікації як одного із основних методів забезпечення ефективного виробництва

Диверсифікація, її види та функції виступає предметом дослідження багатьох вітчизняних науковців, таких як: В. Андрійчук, П. Брінь, О. Лисак, О. Гудзь, К. Коваленко, М. Корінько, Л. Левковська, О. Ломоносова, Н. Мельник, О. Цогла. Актуальність зазначених вище проблем, їх недостатнє вивчення і визначили вибір теми кваліфікаційної роботи, зумовили її мету та завдання.

Метою роботи є узагальнення та розвиток науково-теоретичних засад, розроблення й обґрунтування практичних рекомендацій щодо диверсифікації діяльності підприємства.

Для досягнення мети дослідження було визначено та поступово вирішено наступні **завдання**:

1. розглянути сутність та сформулювати принципи диверсифікації діяльності сучасних підприємств;
2. дослідити особливості процесів диверсифікації у сфері будівництва;
3. провести аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «БК «Бастіон»;
4. провести аналіз кон'юнктури будівельного ринку;
5. провести оцінку внутрішнього середовища та обґрунтувати напрям диверсифікації діяльності ТОВ «БК «Бастіон»;

6. визначити технічні та маркетингові аспекти проєкту створення спортивно-оздоровчого центру «Бастіон»;
7. здійснити розрахунки показників ефективності проєкту диверсифікації;
8. запропонувати інструменти управління проєктними ризиками.

Об'єктом дослідження є організаційно-економічні процеси, які обумовлюють перспективи диверсифікації діяльності ТОВ «БК «Бастіон».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних аспектів збільшення ефективності діяльності ТОВ «БК «Бастіон» за рахунок диверсифікації у напрямку спортивно-оздоровчих послуг.

Методи дослідження: загальнонаукові й спеціальні методи дослідження процесів і явищ у їх взаємозв'язку та розвитку, а саме: структурно-логічний та семантичний – при вивченні теоретико-методичних засад проблем стратегії розвитку підприємства; метод порівняльного аналізу – при аналізі підходів вчених щодо поняття стратегії розвитку та її класифікації. Також використовувався горизонтальний і порівняльний аналіз на базі фінансової звітності ТОВ «БК «Бастіон». Розрахунки проєкту провадилися з використанням програмного продукту «Excel».

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні документи, монографії вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали науково-практичних конференцій та періодичних видань, а також використані дані електронних ресурсів мережі Інтернет, статистичні дані, а також дані бухгалтерського, управлінського й аналітичного обліку ТОВ «БК «Бастіон».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 81 сторінку. Основний зміст викладено на 74 сторінці. Робота містить 23 таблиці, 5 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 1 статтю: «Диверсифікація як елемент сучасного управління підприємством».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі роботи «**ТЕОРЕТИЧНИЙ БАЗИС ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ**» розглянуто сутність та функції диверсифікації, сформульовано види диверсифікації, ідентифіковано особливості диверсифікації діяльності підприємств будівельної сфери.

У другому розділі «**АНАЛІЗ ПЕРЕДУМОВ РОЗВИТКУ ТОВ «БК «БАСТІОН» НА ЗАСАДАХ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ**»» проведено аналіз фінансово – господарської діяльності підприємства та оцінка зовнішніх та внутрішніх передумов диверсифікації діяльності.

У третьому розділі «**ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЄКТУ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «БК «БАСТІОН»**» обґрунтовано виробничі та маркетингові аспекти проєкту диверсифікації, проведено розрахунки грошових потоків та ефективності проєкту, зроблено пропозиції щодо управління ризиками проєкту.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного в роботі дослідження можемо зробити наступні висновки.

1. Сутність диверсифікації полягає у розвитку декількох невзаємопов'язаних або обслуговуючих виробництв, розробці нових видів товарів, робіт, послуг. Основними цілями підприємства при цьому виступають повне використання наявних ресурсів у підприємства, підвищення прибутку від основного виробництва, збільшення попиту на продукцію, створення нових робочих місць тощо. Основними факторами, що зумовлюють вибір стратегії диверсифікації є: ринки для здійснюваного бізнесу виявляються в стані насичення або ж скорочення попиту на продукцію внаслідок того, що продукт перебуває в стадії вмирання; поточна діяльність забезпечує надприбуток, який може бути вкладений в інші сфери бізнесу; новий бізнес може викликати синергічний ефект, наприклад за рахунок кращого використання устаткування, сировини тощо; можуть бути скорочені втрати від податків; може бути полегшений вихід на світові ринки; можуть бути залучені нові кваліфіковані співробітники або ж краще використаний потенціал наявних.

2. Бажання будівельних підприємств диверсифікувати свою діяльність може бути викликано такими мотивами, як необхідність вкладення капіталу, зниження ризиків, витрат на продукцію, що випускається, прагнення більш ефективно використовувати канали дистрибуції, систему управління тощо. Пропонуючи більш широкий спектр товарів і послуг, підприємство може підвищити свою конкурентоспроможність. Крім того, при диверсифікації незмінно виникає синергетичний ефект, що впливає з властивостей системи: компонент поза системою має менший потенціал, ніж в сукупності системи.

3. ТОВ «БК «Бастіон» офіційно зареєстровано у 1996 році. Весь вказаний час основним напрямом діяльності підприємства є житлове та промислове будівництво: будівництво житлових, промислових та торгових будівель, будівництво споруд, роботи з благоустрою, оздоблювальні роботи, інжиніринг та консалтингові послуги, виробництво металоконструкцій для потреб будівництва (каркаси паль, ферми та ін.). На практиці підприємство в основному виступає генеральним підрядником у будівництві житлових будівель «під ключ», а також виконує функції субпідрядника під час будівництва промислових та торгових об'єктів, виконуючі окремі етапи робіт в основному пов'язаних з будівництвом теплових мереж.

4. За період, що аналізується виручка від реалізації зросла на 64,4%. При цьому в 2020 році спостерігався спад на 15,5% у порівнянні з попереднім роком. Це було обумовлено, по-перше, падінням замовлень на будівництво внаслідок продовження фінансової кризи і відсутності джерел кредитування будівельних робіт, а, по-друге, великими обсягами незавершеного виробництва. В 2021 році ця тенденція була усунена завдяки переходу до більш гнучких варіантів оплати за послуги компанії. В той же час прямі витрати (виробнича собівартість) зросла дещо на більшу величину – 67,1%, що також є наслідком проблем з фінансуванням у замовників, а також падіння курсу національної валюти.

5. За рахунок коштів державного бюджету у 2020 р. уведено в експлуатацію 29,2 тис. кв. м загальної площі житла, що у 2 рази більше проти відповідного періоду попереднього року. Частка житла, побудованого за рахунок цих коштів, становила

0,6% загальнодержавного обсягу (за 2011 р. – 0,3%). Із загальної площі введеного в експлуатацію житла 4775,2 тис. кв. м становила площа квартир, 130,2 тис. кв. м – площа гуртожитків. Із збудованих квартир переважають двокімнатні (29,1% від загальної кількості), однокімнатні (28,7%) та трикімнатні (22,7%) квартири. Що стосується Одеської області за підсумками 2021 року вона посіла 2 місце за обсягами будівельних робіт, поступившись лише м. Київ, що є абсолютним кращим показником серед інших областей країни. В той самий час на будівельному ринку м. Одеси є лідери конкурувати з якими ТОВ «БК «Бастіон» достатньо складно. Отже диверсифікація є чи не єдиним шляхом виходу у ситуації, що склалася.

6. З огляду на те, що конкуренція в будівельній сфері є в Одеській області жорсткою та динамічною, і в вказаному сегменті ТОВ «БК «Бастіон» не є лідером, доцільно розглянути варіанти охоплення неспоріднених сфер, де головною конкурентною перевагою підприємства має стати наявність власних приміщень. Тому в якості проєкту диверсифікації пропонується створення спортивно-оздоровчого центру «Бастіон» з бюджетом у 534,5 тис. грн.

7. Розрахунок дисконтованих критеріїв ефективності довів, що при ставці дисконтування 26% дисконтований період окупності проєкту диверсифікації становить 18 місяців, а індекс прибутковості 2,54. При цьому чистий приведений доход складе 1780,4 тис. грн., що свідчить про те, що проєкт диверсифікації дозволяє збільшити капітал підприємства і його ринкову вартість. Значення внутрішньої норми прибутковості 191,66 % набагато перевищує ставку дисконтування, що свідчить про високу надійність та прийнятний рівень ризику проєкту.

8. Серед основних ризику проєкту відкриття спортивно-оздоровчого центру «Бастіон» можна відзначити: невиконання обов'язків постачальниками тренажерів та іншого обладнання, увесь спектр кадрових ризиків: від хвороби тренерів до фізичної неможливості виконання ними всього обсягу замовлень на тренування, вплив конкуренції, ризик відсутності збуту, виробничі ризики (зокрема, поломка основного тренажерного обладнання), ризик тимчасових простоїв, ризик розповсюдження інфекцій серед клієнтів тощо.

АНОТАЦІЯ

Барна Аліна Максимівна. «Економічне обґрунтування диверсифікації діяльності підприємства (на прикладі ТОВ «БК «Бастіон»)»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2022.

У роботі розглянуто теоретичні аспекти диверсифікації діяльності підприємств, види диверсифікації, а також її особливості для підприємств будівельної сфери.

Проведено аналіз фінансово – господарської діяльності підприємства; здійснена оцінка а зовнішніх та внутрішніх передумов його диверсифікації.

Обґрунтовано проєкт створення спортивно-оздоровчого центру; зроблено розрахунки показників ефективності проєкту; зроблено пропозиції щодо управління проєктними ризиками.

Ключові слова: диверсифікація, будівництво, зовнішнє середовище, спортивно-оздоровчі послуги, проєкт, ефективність, ризики.

ANNOTATION

Barna Alina Maksimivna. "Economic substantiation of diversifying the activities of an enterprise (on the example of LLC "BK "Bastion")"

Qualification work for a master's degree in specialty 076" Entrepreneurship, trade and exchange activities ". - Odessa National Economic University. - Odessa, 2022.

Theoretical aspects of diversification of enterprise activity, types of diversification, as well as its features for enterprises in the construction sector are considered in the work.

An analysis of the financial and economic activity of the enterprise was carried out; an evaluation of the external and internal prerequisites for its diversification was carried out.

The project of creating a sports and health center has been substantiated; calculations of project efficiency indicators were made; suggestions were made regarding project risk management.

Keywords: diversification, construction, external environment, sports and health services, project, efficiency, risks.